

UČNI NAČRT PREDMETA / COURSE SYLLABUS

Predmet: EVOLUCIJA
Course title: EVOLUTION

Študijski program in stopnja Study programme and level	Študijska smer Study field	Letnik Academic year	Semester Semester
<u>Enoviti pedagoški magistrski program 2. stopnje Predmetni učitelj</u>	Izobraževalna biologija	5.	9
	Educational Biology	5	9

Vrsta predmeta / Course type

Obvezni / Obligatory

Univerzitetna koda predmeta / University course code:

Predavanja Lectures	Seminar Seminar	Vaje Tutorial	Klinične vaje work	Druge oblike študija	Samost. delo Individ. work	ECTS
30					60	3

Nosilec predmeta / Lecturer: Peter KOZEL

Jeziki / Languages:	Predavanja / Lectures: slovenski Slovenian
	Vaje / Tutorial: slovenski/Slovenian

Pogoji za vključitev v delo oz. za opravljanje študijskih obveznosti: Prerequisites:

Jih ni.	None.
---------	-------

Vsebina:

<p>I. Evolucija kot znanost</p> <ul style="list-style-type: none"> • položaj evolucije v kontekstu naravoslovnih, družbenih in humanističnih znanosti; • zgodovinski razvoj evolucijske misli; • sodobni pogledi na proces evolucije; <p>II. Izvor živega</p> <ul style="list-style-type: none"> • prebiotska evolucija; • teorije o nastanku živega; • veliki evolucijski prehodi; • kraljestva in domene živega; <p>III. Orodja evolucijskega biologa</p> <ul style="list-style-type: none"> • paleontološki izkazi (fosili, posledice delovanja); 	<p>I. Evolution as science</p> <ul style="list-style-type: none"> • evolution in the context of sciences, social sciences and humanities; • history of evolutionary thinking; • recent views on evolution; <p>II. Emergence of life</p> <ul style="list-style-type: none"> • prebiotic evolution; • theories on development of life; • major evolutionary transitions; • kingdoms and domains of life; <p>III. Tools of evolutionary biologist</p> <ul style="list-style-type: none"> • paleontology (fossils, traces of biological activities);
---	---

- datacija najdb;
  - primerjalne študije (anatomske, histološke, embriološke, biokemijske, genetske);
  - genske analize;
  - kladistične analize;
- IV. Izvori genske pestrosti**
- razmerje med genomom, genotipom in fenotipom;
  - mutacije;
  - genske rekombinacije;
  - horizontalni genski transfer;
  - epigenetsko dedovanje;
  - populacijska genetika;
- V. Selekcija**
- dejavniki selekcije;
  - prijemališča selekcije;
  - strategije preživetja;
  - primeri adaptacij na okolje;
  - koevolucija;
- VI. Speciacija in razvoj višjih taksonov**
- opredelitev koncepta vrste (biološka, morfološka, kronološka);
  - reproduktivna izolacija;
  - speciacija (alopatrična, simpatična, parapatrična);
  - razvoj višjih taksonov;
  - izumrtje taksona;
- VII. Humana evolucija**
- izvor in evolucija primatov;
  - evolucija primatskih znakov;
  - povezava med biološko in kulturno evolucijo;
  - filogenija in sistematika recentnih družin primatov;
  - filogenija, sistematika in biogeografija predhodnikov in sodobnikov rodu Homo (Ardipithecus, Paranthropus, Australopithecus, itd.);
  - filogenija, sistematika in biogeografija rodu Homo;
  - izvor, filogenija, sistematika in biogeografija vrste *Homo sapiens*;
  - razvoj človeških kultur;
  - najdbe v Sloveniji;
  - evolucijske perspektive vrste *H. sapiens*.

- datation;
  - comparative studies (anatomy, histology, embryology, biochemistry, genetics);
  - gen analyses;
  - cladistic analyses
- IV. Sources of genetical variability**
- relations between genome, genotype and phenotype;
  - mutations;
  - genetic recombinations;
  - horizontal gene transfer;
  - epigenetic inheritance;
  - population genetics
- V. Selection**
- factors of selection;
  - targets of selection;
  - survival strategies;
  - adaptations;
  - coevolution;
- VI. Speciation and evolution of higher taxa**
- species concept (biological, morphological, chronological);
  - reproductive isolation;
  - speciation (allopatric, sympatric, parapatric);
  - development of higher taxa;
  - extinction of taxa;
- VII. Human evolution**
- evolution of primates;
  - evolution of traits in primates;
  - connections between biological and cultural evolution;
  - phylogeny, systematics and biogeography of recent primate families;
  - phylogeny, systematics and biogeography of human precursors and side branches of the human evolutionary line (Ardipithecus, Paranthropus, Australopithecus, Paranthropus, etc.);
  - phylogeny, systematics and biogeography of the genus Homo;
  - phylogeny, systematics and biogeography of the species *Homo sapiens*;
  - evolution of culture;
  - Slovenian findings;
  - evolutionary perspectives of *H. sapiens*.

Temeljni literatura in viri / Readings:

Hopcroft, R. L. (Ed.). (2018). *The Oxford Handbook of Evolution, Biology, and Society*. Oxford University Press.

Evolution. Futuyma, Douglas J. (2017) Evolution. 4th ali 3th edition/ izdaja. Sunderland (Mass.) : Sinauer Associates,

Priporočeni viri

BAJD, Barbara (ur.). *Where did we come from? : current views on human evolution*. Ljubljana: Faculty of Education, 2010. 170 str., ilustr. ISBN 978-961-253-055-6.

Jablonka, E.in Lamb, M.J., 2009. Štiri razsežnosti evolucije. Genetska, epigenetska, vedenska in simbolna raznolikost v zgodovini življenja. Zavod RS za šolstvo.

Mayr, E., Diamond, J. M., Simoniti, I., Weber, A., Wilkins, J. S., 2008. Filozofija evolucije. Fakulteta za družbene vede. Univerza v Ljubljani.

McGrew, W. C. 2011. Kulturni šimpanz. Razmišljanja o kulturni primatologiji. Studia Humanitatis. Ljubljana 2011.

Izbrani članki iz primarnih revij (Nature, Science, itd.)

Cilji in kompetence:

Po opravljenem kurzu bo študent-ka:

- razumel mehanizme biotske evolucije;
- razumel pomen strategij preživetja;
- sposoben utemeljiti izvor in razvoj živega na osnovi spoznanj naravoslovnih znanosti;
- prepoznati evolucijske procese v kontekstu drugih bioloških disciplin.
- posedoval znanja, ki mu bodo omogočala sodelovanje v razpravah, ki bodo vključevala evolucijo;
- sposoben utemeljiti biotsko in kulturno evolucijo;
- sposoben umestiti človeka v biološki sistem;
- sposoben opredeliti človeka kot biotsko in kulturno bitje.

Objectives and competences:

After the course a student should:

- understand mechanisms of biotic evolution;
- understand importance of survival strategies;
- be able to explain emergence and development of life on the scientific basis;
- recognize evolutionary processes in the context of other biological disciplines;
- possess knowledge for participation in discussions related to evolutionary topics;
- be able to ground biotic and cultural evolution;
- be able to place humans in a biological system;
- be able to define humans as a biological and cultural species;

Predvideni študijski rezultati:

Znanje in razumevanje:

- evolucije kot znanosti;
- procesov, ki so omogočili izvor in razvoj živega;
- uporabe orodij evolucijskega biologa;
- izvorov pestrosti
- mehanizmov selekcije;
- speciacije in razvoja višjih taksonov;
- humane evolucije.

Intended learning outcomes:

Knowledge and understanding of:

- evolution as a scientific discipline;
- processes, which allowed emergence of life;
- tools of evolutionary biologist;
- sources of variability:
- mechanisms of selection;
- speciation and development of higher taxa;
- human evolution.

Metode poučevanja in učenja:

Predavanja

Samostojno kritično preučevanje literature

Learning and teaching methods:

Lectures

Individual critical reading of the written sources.

Delež (v %) /

Načini ocenjevanja:

Weight (in %)

Assessment:

Pisni izpit

100 %

Written exam

Reference nosilca / Lecturer's references:

- KOZEL, Peter, DELIĆ, Teo, NOVAK, Tone. *Nemaspela borkoae* sp. nov. (Opiliones: Nemastomatidae), the second species of the genus from the Dinaric Karst. European Journal of Taxonomy. 2020, vol. 717, str. 90-107, ilustr. ISSN 2118-9773. DOI: 10.5852/ejt.2020.717.1103.
- KOZEL, Peter, PIPAN, Tanja, MAMMOLA, Stefano, CULVER, David C., NOVAK, Tone. Distributional dynamics of a specialized subterranean community oppose the classical understanding of the preferred subterranean habitats. Invertebrate biology. Sep. 2019, vol. 138, iss. 3, str. 1-14. ISSN 1077-8306. DOI: 10.1111/ivb.12254.
- PIPAN, Tanja, CULVER, David C., PAPI, Federica, KOZEL, Peter. Partitioning diversity in subterranean invertebrates: the epikarst fauna of Slovenia. PloS one. May 2, 2018, vol. 13, iss. 5, str. 1-19, ilustr. ISSN 1932-6203. <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0195991>, DOI: 10.1371/journal.pone.0195991.
- KOZEL, Peter, PIPAN, Tanja. Specialized aquatic subterranean communities are probably most species-rich in the thickest epikarst. Limnologica. 2020, vol. 81, str. 1-9. ISSN 0075-9511. DOI: 10.1016/j.limno.2020.125756.
- NOVAK, Tone, SLANA NOVAK, Ljuba, KOZEL, Peter, SCHAIKER, Miriam, KOMPOSCH, Christian, LIPOVŠEK DELAKORDA, Saška, PODLESNIK, Jan, PAUŠIČ, Igor, RASPOTNIG, Günther. Hidden diversity within the *Nemastoma bidentatum* Roewer, 1914 complex (Opiliones: Nemastomatidae). Part I, Morphological evidence. European Journal of Taxonomy. 2021, vol. 777, str. 1-67, ilustr. ISSN 2118-9773. DOI: 10.5852/ejt.2021.777.1561.